

FACULTAT DE CIÈNCIES DE LA INFORMACIÓ. UAB.

Curs acadèmic 1983-1984.

Assignatura: "RÀDIO II (MITJÀ D'EXPRESSIONI)".

Departament: Tecnologia de la informació.

Cinquè Curs.

Professor: Armand Balsebre Torroja.

A) TEMARI

1. La Ràdio, mitjà d'expressió.

Introducció. "L'art" radiofònic. Característiques expresives del mitjà. Dicotomia Ràdio-difusió/Ràdio-expressió: factors històrics, polítics i comercials que institueixen aquesta concepció dicotòmica del mitjà Ràdio. La Ràdio-comunicació. La creació radiofònica al servei de la tecnologia i viceversa.

2. El llenguatge radiofònic.

Definició. Elements constituents del llenguatge radiofònic. Factors que determinen l'expressió radiofònica. Funció semàntica i funció estètica. Diferències entre el llenguatge radiofònic i el llenguatge audiovisual.

3. El llenguatge verbal radiofònic.

Formes expresives: monòleg i diàleg. Polisèmia del llenguatge verbal radiofònic. L'entonació dramàtica: fidelitat de l'expressió verbal a l'idea. Figures retòriques del llenguatge verbal radiofònic. El llenguatge verbal en el context radiofònic.

4. El monòleg.

Ficció del monòleg verbal en el llenguatge radiofònic: l'oient com interlocutor absent. Actitut de l'emissor. El monòleg dramàtic. Qüestionament de l'equació monòleg=personatge. Exercicis pràctics.

5. El diàleg.

El diàleg com a sistema bàsic de comunicació interpersonal. Estructura llingüística del diàleg en llenguatge verbal radiofònic.

El diàleg-entrevista: intercanvi de "rols" en el procés d'interacció informativa. Sistematització de recursos expresius. Marc real i marc fictici. Exercicis pràctics.

6. El text verbal radiofònic.

Dramatització del text verbal radiofònic. Normes bàsiques d'escriptura radiofònica. Diferències entre el text literari i el text verbal radiofònic. La lectura radiofònica. Exercicis pràctics.

7. La improvisació verbal.

Sistematització per dicotomies: Llenguatge abstracte/concret, ideològic/descriptiu, denotatiu/connotatiu. Reflexions sonoritzades. Funció de l'entonació a la improvisació verbal. Funció de les pauses. Recursos llingüístics i extra-llingüístics. Exercicis pràctics.

8. El silenci.

Pauses gramaticals. Pauses lògiques. El silenci verbal. El silenci radiofònic. El silenci verbal com element significatiu del caràcter polisèmic del llenguatge verbal. Exercicis pràctics.

9. La percepció.

Factors ambientals, culturals i psicològics determinants de la percepció radiofònica. La percepció i la Ràdio-comunicació. Percepció sonora i no sonora: les imatges auditives. La duració del so. Redundància radiofònica. Nivells d'interès de l'oient radiofònic. Exercicis pràctics.

10. El ritme radiofònic.

Definició. El ritme com element bàsic de la creació radiofònica. Ritme verbal: factors que generen el ritme verbal. Ritme musical. Exercicis pràctics.

11. El muntatge verbal.

Definició. Factors estètics. Factors físics: enmascarament, contrast. Factors ideològics: el color de la veu en el procés d'identificació "idea/personatge".

12. El muntatge radiofònic.

Definició. Funció semàntica: fraccionament de la realitat. Funció estètica: el ritme. Relativitat dels missatges radiofònics en funció del muntatge. Formes bàsiques de resolució del muntatge: "fade-in", "fade-out", "cross-fade". La manipulació tecnològica: acceleració, retard i fixació dels missatges sonors. Trucatge sonor: tipus. Exercicis pràctics.

13. El llenguatge musical radiofònic.

Programes musicals. Estructura comercial/no comercial. Funció semàntica. Funció estètica. Muntatge música-verbal. Sintonia. Jingles musicals. Llenguatge afectiu. Recursos tècnic-expresius. Exercicis pràctics.

14. Les imatges auditives.

Definició. Elements creadors d'imatges auditives a la Ràdio. Factors que determinen la percepció d'imatges auditives: codis culturals, l'ambigüetat. La traducció verbal de l'imatge auditiva: el llenguatge descriptiu. Restitució món objectiu/món subjectiu. Exercicis pràctics.

15. L'espai i el temps.

Les nocions d'espai i temps en el context comunicatiu de l'oient radiofònic. Espai real i espai simbòlic en el llenguatge radiofònic. El moviment. Ubicació de l'observador/oient. Flash-back. Flash-forward. El relat en el relat. La seqüència radiofònica: formes expresives i tècniques de resolució del canvi de seqüències. Exercicis pràctics.

16. Els efectes sonors

Definició. Funcions. Producció d'efectes sonors a partir de fonts sonores naturals i/o artificials. L'efecte sonor i la seva expressió dramàtica. Exercicis pràctics.

17. La Realització de programes.

Procès d'esquematització i composició d'un programa. Interrelació producció/realització. Guies per a la redacció del guió radiofònic aplicat a la realització de programes-tipus. Utilització dels recursos expresius del muntatge radiofònic. Factors tecnològics que determinen l'enregistrament d'un programa. Funció del "temps" a la realització de programes. Exercicis pràctics.

18. El Radioteatre.

Definició. El muntatge radiofònic en el Radioteatre. Estructura narrativa de les seqüències sonores. Continuitat i paral·lelisme. El narrador i el personatge. Articulació del text dramàtic. Us dramàtic del trucatge sonor. Exercicis pràctics.

19. El Docudrama radiofònic.

Definició. La dramaturgia de la realitat. Estructura expressiva del docudrama. Funció espectacular del mitjà Ràdio: l'equació ficció = realitat. Diferències entre el docudrama i el reportatge. Exercicis pràctics.

20. El "Magazine".

Definició. Característiques expresives. Interrelació de gèneres. Exercicis pràctics.

B) BIBLIOGRAFIA BÀSICA.

- ARNHEIM, Rudolf: "Estètica radiofònica". Barcelona, Gustavo Gili, 1980.
- ASPINALL, Richard: "Guide pratique de la production radiophonique".
Paris, UNESCO, 1972.
- FUZELLIER, Etienne: "Le langage radiophonique". Paris, IDHEC, 1965.
- KAPLUN, Mario: "Producción de programas de Radio". CIESPAL, Quito, 1978.
- NAVARRO TOMAS, T.: "Manual de entonación española". Madrid, Guadarrama,
1974.
- TARDIEU, Jean: "Grandeurs et faiblesse de la radio". Paris, UNESCO, 1969.
- BALSEBRE, Armand: "El lenguaje radiofónico". Memoria de Licenciatura,
Bellaterra, 1981.

(Tots els llibres d'aquesta bibliografia es troven dipositats a la Biblioteca de la Facultat de Ciències de la Informació de la UAB.)

C) ORIENTACIÓ I EVALUACIÓ DEL CURS.

L'assignatura "Ràdio II (Mitjà d'expressió)" es el tercer nivell de formació radiofònica de l'alumne d'aquesta Facultat. L'objectiu de l'assignatura es obrir als ulls de l'alumne tota la riquesa expressiva del mitjà Ràdio a través de classes teòric-pràctiques al Laboratori, que permetran un aprenentatge del codi radiofònic en l'àmbit de programes musicals, dramàtics i "magazines".

El sistema d'evaluació es resumeix en el treball diari de l'alumne en el Laboratori i a la realització d'un programa radiofònic de fi de curs on es recolliran tots els coneixements desenvolupats sobre les possibilitats expressives del mitjà.

L'alumne que no hagi vingut a les classes realitzarà un examen al final de curs amb exercicis teòrics i exercicis pràctics.